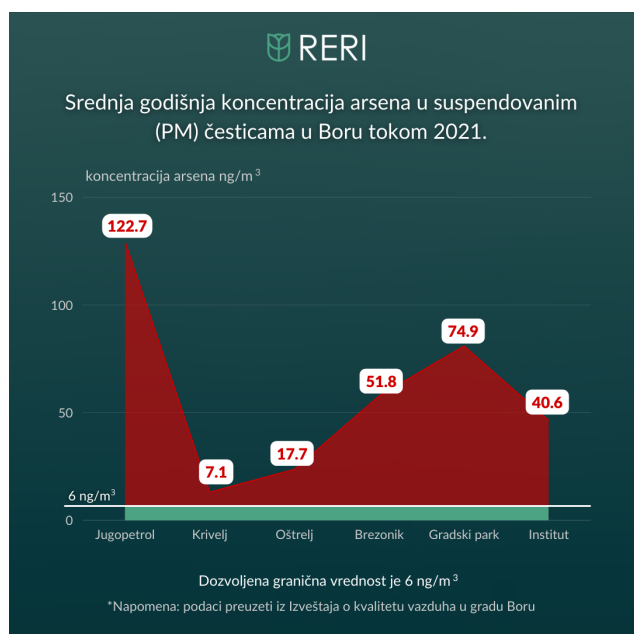

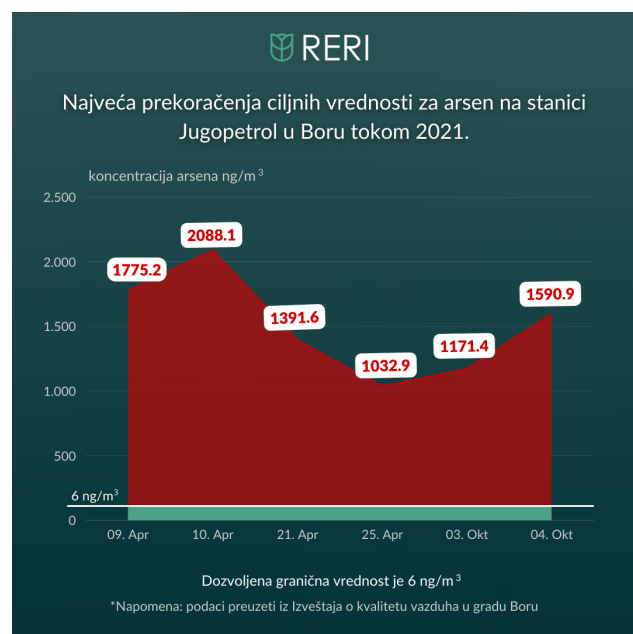
Otrovna prašina, opasnija tišina

Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu (RERI) i Društvo mladih istraživača iz Bora podneli su Ministarstvu zaštite životne sredine zahtev za pokretanje vanrednog inspeksijskog nadzora nad kompanijom *Zijin Bor Copper doo* zbog sumnje da su visoke koncentracije arsena u vazduhu tokom 2021. godine u Boru posledica prerade rude u topionici bakra u okviru njihovog privredno-industrijskog kompleksa. Visoke koncentracije arsena zabeležene su i tokom 2022. godine, te je tako krajem januara koncentracija arsena u vazduhu bila čak 180 puta viša od dozvoljene.

Zakon o zaštiti vazduha zabranjuje prekoračenja propisanih vrednosti nivoa zagađujućih materija u vazduhu, te dozvoljena prosečna vrednost na godišnjem nivou za arsen (ukupna količina u suspendovanim PM10 česticama) iznosi 6 ng/m^3 . Međutim, prosečna godišnja vrednost sadržaja arsena u Boru višestruko premašuje dozvoljene vrednosti na svakoj mernoj stanici u gradu (*Grafik br. 1*). Tako su prema [Izveštaju o kvalitetu vazduha u Boru iz 2021. godine](#), najveća prekoračenja zabeležena na mernoj stanici Jugopetrol (*Grafik br. 2*).

Grafik broj 1

Grafik broj 2

Ko je odgovoran?

“Arsen je uvek bio problem u Boru, jer je arsenopirit prateći mineral rude bakra, i što je veće topljenje rude bakra sa velikom koncentracijom arsena, to su veće i koncentracije arsena u vazduhu”, objasnila je prof. dr Snežana Šerbula, šefica katedre za zaštitu životne sredine na Tehničkom fakultetu Univerziteta u Boru.

Topljenje rude bakra i eksploatacije ruda ostalih crnih, obojenih, plemenitih i drugih metala je *Zijin*-ova registrovana pretežna delatnost. Imajući u vidu navedeno, **jasno je da su prekomerne emisije posledica poslovnih aktivnosti ove kompanije.**

Kratkoročni akcioni plan za smanjenje zagađenja vazduha u gradu Boru usvojen je u julu 2021. godine, ali u toj godini za njegovo sprovođenje nisu izdvojena sredstva iz gradskog budžeta. Nakon skoro deset meseci od usvajanja plana, on nije doveo do smanjenja koncentracije arsena u vazduhu.

Posledice po zdravlje

Kako bi ilustrovala štetnost arsena, dr Šerbula je skrenula pažnju na posledice zagađenja ovom materijom na živi svet: “Na Tehničkom fakultetu u Boru radili su biomonitoring lekovitog bilja. Odgovor biljaka na zagađenu životnu sredinu je isti kao i kod ljudi, **usvajanje višaka arsena i teških metala dovodi do teških oštećenja i bolesti”.**

Neorganski arsen može izazvati akutne, pod-akutne ili hronične efekte, (sa uticajem na ceo organizam ili sa lokalnim uticajem). U uslovima inhalacione izloženosti arsenu, kritični efekat na zdravlje je izazivanje raka pluća.

U zvaničnoj studiji *Unapređenje upravljanja kontaminiranim lokalitetima u Srbiji*, izrađenoj od strane Ministarstva zdravlja, Ministarstva zaštite životne sredine i Instituta za javno zdravlje Srbije “Dr Milan Jovanović Batut”, izneti su podaci o oboljevanju Borana, te se navodi da **“Za sve maligne tumore osim tumora kože, postoji značajno veći rizik u obolevanju i umiranju i kod muškaraca i kod žena u Boru. Ovaj obrazac se opaža za rak bronha i pluća, rak jetre, pankreasa, bubrega, mokraćne bešike, rak kolona i rektuma, štitaste žlezde, limfopoetskog tkiva, Hodžkinovog i ne-Hodžkinovog limfoma...”**

Šta dalje?

RERI i Društvo mladih istraživača iz Bora zahtevaju hitno sprovođenje vanrednog inspeksijskog nadzora, koji će rezultirati nalaganjem kompaniji *Zijin* da sprovede tehničke, tehnološke i organizacione mere za sanaciju izvora i uzroka emisije arsena iz svojih postrojenja.

Naime, ukoliko utvrdi nezakonitosti, inspektor Ministarstva zaštite životne sredine može naložiti mere za njihovo otklanjanje, te može i **privremeno ili trajno zabraniti rad**

izvora zagađenja. Inspektor takođe može pokrenuti prekršajne postupke, postupke za privredne prestupe i podneti krivične prijave.

Na osnovu prikupljenih podataka, a u cilju utvrđivanja odgovornosti zbog prekomernih koncentracija arsena u Boru, RERI i Društvo mladih istraživača iz Bora će, ukoliko nadležna inspekcija propusti da to uradi, pokrenuti postupke protiv svih odgovornih lica.